

דברי חיזוק ומוסר מלוקטים משיעוריו של מורנו ורבנו הרב בניהו שמואלי שליט"א לפרשת 'ניצבים-וילך'

סוף שבוע 'ניצבים' והפסיכת הקללות לברכות – הנה הייתה השבת פרשת 'כי תבוא', שבת שכולה ברכות. כי רבנו האר"י אומר: כשכולם הולכים בדרך השם, כל הקללות נהפכות לברכות. ועכשיו זו שבת שלפני האחרונה של השנה. אם עם ישראל שומרים שתי שבתות – מיד נגאלים. ועכשיו השבת האחרונה של פרשת 'ניצבים', השבת האחרונה של השנה שמעלה את כל שבתות השנה. כמה צריך להשתדל בה ולהיזהר בה! כי היא מעלה את הכל. פעם ה'חפץ חיים' הגיע בפרשת 'כי תבוא' לבית הכנסת באיזה מקום, והוא רואה שבזמן קריאת הקללות אנשים בורחים החוצה. אמר ה'חפץ חיים' כדי להסביר להם למה הם דומים: מעשה באחד שעלה לישון בלילה, ואשתו רואה אותו מתהפך במיטה, שואלת אותו 'מה אתה כל רגע זז מפה לפה, מתהפך לכאן ולכאן, מה קרה לך?'. אומר לה שמחר הוא צריך ללכת למסחר באיזה מקום, אבל הוא צריך לעבור דרך יער, וביער יש כל מיני חיות טורפות: יש דובים, יש אריות בר מינן. אומר, שהוא לא יודע איך הוא יעבור את היער. אשתו אומרת לו 'אל תדאג, תישן טוב. יש לי איזה פטנט מיוחד שאתה לא תפחד מאף אחד, ותוכל לעבור את הכל בהצלחה. תישן טוב, מחר בבוקר תקום, תתפלל, ואני אגיד לך מה צריך לעשות'. טוב, הוא קם והתפלל. כשהוא בא לצאת לדרך, אשתו אומרת לו 'בוא אני אברך אותך, אבל תדע לך שהכנתי לך את הפטנט'. 'מה הפטנט?'. 'אתה רואה את הבד השחור הזה? כשתבוא להיכנס ליער, תשים את הבד השחור על העיניים ותקשור. ככה אתה לא תראה לא את הדוב, לא את האריה ולא את הנמר, ולא תפחד'... אמר לה 'איזה שכל זה? אני לא אראה, אבל הם רואים אותי! מה יהיה איתי? הם רואים אותי וצועקים, הם רואים אותי!'. אמר להם ה'חפץ חיים': זה בדיוק מה שאתם עושים כשאתם בורחים מהקללות! כל מטרת הקללות היא להראות לאדם את הדרך הנכונה ואת התוצאות, שאם אדם בוחר בדרך לא טובה – יש קללות. לכן נאמר "ובחרת בחיים" (דברים ל, יט), צריך לבחור בדרך הטובה. אם לא כן, לאן יברח האדם? זה אמת, וצריך לשים לב לזה.

אתם יודעים מה שרבי שמעון בר יוחאי עשה כשהוא ברח למערה. כתוב על רבי שמעון "אזל ליה ועריק למדברא דלוד" – ראשי תיבות 'אלול'. אז שמה הוא התחבא במערה ב'פקיעין', ושם נגלו לו כל הסודות של שלוש עשרה מידות של רחמים. על זה נאמר "וְהָיָה בְּעֵבֶר כְּבֹדִי וְשִׁמְתִּיךָ בְּנִקְרַת הַצֹּר וְשִׁלְתִּי כְּפִי עָלֶיךָ עַד עֶבְרִי" (שמות לג, כב). היו שמה מראות אדירים. אבל, גם כשהיה שם, שלחו לו החברים את השאלה: מה עם הקללות שבפרשת 'כי תבוא'? והיה רשב"י בוכה. בא אליהו הנביא ואמר לו, 'כל זה רק הפחדות. האמת היא, שזה לא יבוא, והקדוש ברוך הוא יעלים אותם מעם ישראל. כל זה רק כדי שעם ישראל ילכו בדרך השם ויעשו תשובה'.

המגיד מדובנא אומר: משל למה הדבר דומה? היה איזה בן של מלך שחלה במחלה קשה. הרופא הכין לו תרופות, אבל הנסיך מפונק, הוא לא יכול לבלוע תרופות. הוא רגיל לסטייקים, לצלעות טלה, למיץ תפוזים, הוא לא רגיל לאנטיביוטיקה. טוב, מה עושים? המצב שלו מסוכן והוא לא רוצה לשתות תרופות. בא איזה רופא גדול ואומר, 'אני יכול לרפא אותו'. שואלים אותו, 'מה תעשה?'. אומר להם, 'אני ארשום מרשם ותצטרכו לעשות לפי מה שכתוב במרשם'. אומר 'אני צריך 200 כדורי אנטיביוטיקה, 200 בקבוקי סירופ', ונתן להם רשימה של כל מיני כדורים והרבה תרופות. שואלים אותו 'מה אתה תעשה עם כל זה?'. לקח את התרופות שקנו לו, שם אותן בסיר, הרתיח את כל התרופות בפנים והכניסו את הילד לתוך החדר, ועכשיו הסיר הזה המלא במרקחת של התרופות, מוציא אדים, והילד, רוצה או לא רוצה, נושם את האדים האלה, ולאט לאט הטיפול התחיל להשפיע והמחלה יצאה מהגוף החוצה. אומר לו הרופא למלך 'אל תדאג'. המלך רואה כל זאת ושואל 'אבל מה עם כל האנטיביוטיקה והזריקות?'. אומר לו, 'כל זה הוא לא מקבל ישירות, זה רק בשביל האדים שהבן שלך ינשום וע"ז זה יתרפא'. אותו דבר, אומר המגיד מדובנא, הקללות הן רק תרופות ואדים כדי לעורר את האדם, ולא כדי שיפגעו בבן אדם ממש.

קולנו מציגה את האספס – אתם נצבים היום פלכם לפני ה' אלהיכם" (דברים כט, ט). כמו שאתם ניצבים כאן, כך

כולכם לפני השם. איך שאדם מתנהג – ככה הוא יהיה לפני השם. כמו שנאמר, 'כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם', כבבואה של אדם למים. איך שאדם מתנהג, ככה מתנהגים איתו מלמעלה. "דע מה למעלה- ממך" (אבות ב, א) – איך אתה יכול לדעת מה הולך למעלה? ממך עצמך! איך שאתה מתנהג, כך זה למעלה. "ה' צִלְךָ עַל יְדִי מִיָּנֶה" (תהילים קכא, ה) – כמו צל, איך שאתה עושה, ככה זה הולך מלמעלה.

היה בחור אחד מ'בני ברק' שלא הלך לו בפרנסה. אמרו לו, 'תשמע, סע ל'אמריקה', שמה אולי יתקיים בך 'משנה מקום משנה מזל', אולי שם תצליח'. אמר 'טוב', וכך הוא עשה. נסע, ובאמת השם הצליח דרכו, פתח חנות פיצה והלך לו מצוין, פתח רשת פיצריות והיה מרוויח טוב. ראו את זה איזה חברים מופרעים שקשה היה להם לראות בהצלחתו, אמרו לו 'למה אתה עובד קשה? יש לנו דרך לעזור לך שתוכל להרוויח כסף מהר ובזמן קצר'. שאל 'מה לעשות?'. אמרו לו סוחרים הסמים האלה 'תמכור סמים ותרוויח. בפעם אחת 50,000 דולר! פה אתה כל החודש מרוויח 50,000 דולר, שם כל יום תרוויח, כל חבילה שאתה מוכר זה 50,000 דולר רווח'. שמע שכן, ועשה זאת יום אחד, ועוד יום, 50 אלף, ועוד 50 אלף. אמר 'זה כסף קל, לא צריך לעבוד כל כך קשה', והחליט לעבוד בזה. אבל 'לא לעולם חוסן'. יום אחד בא שוטר סמוי ותפס אותו. החוק באר"ב על כאלה הוא מאד מחמיר, ואם מדובר בישראלי, החוק שם קשה עוד יותר. הלך האשי לעורכי דין, אמרו לו, 'אם ישפטו אותך לפי החוק, אתה יכול לקבל אפילו 70 שנה בכלא'. בסוף לקח את אחד מעורכי הדין הגדולים, אמר לו, 'הכי מעט שאני יכול להשיג לך בכלא זה 25 שנה'. אמר הנאשם 'מה יהיה? 25 שנה? עוד לא התחתנתי, עוד לא עשיתי שום דבר בחיים!'. יש לי כסף לשלם, הרבה כסף עבור עורכי דין שיצילו את המצב. מי שהכיר אותו ב'ניו יורק' היה רבי דוד בצלאל שנפטר לפני כמה שנים. אמר לו רבי דוד 'השם יעזור לך!', תשמע, תעבוד את השם, תבכה לקדוש ברוך הוא'. ר' דוד בזמנו החזיר אלפים בתשובה שם ב'מונס'. אמר לו 'אתה תעבוד את השם, והשם יעזור לך, מהשמיים יעזרו לך'. פייס אותו ודיבר על ליבו שיבכה לקדוש ברוך הוא כל יום. ובאמת, הבחור הזה נהפך להיות אדם אחר, והיה בוכה כל יום להשם יתברך, ורבי דוד עוזר לו בעצות טובות ומדריך אותו. והנה הגיע יום המשפט, לקחו את העורך דין הכי גדול וחזק שיש. ביום המשפט הייתה סערה במקום שבו עורך הדין גר, והוא היה צריך לבוא במטוס למשפט. בגלל הסערה התקשר עורך הדין ואמר 'אין שום אפשרות להגיע'. אמר לו הנאשם, 'אבל קבעתי איתך, מה אני אעשה?'. אמר לו 'אין מה לעשות, אני יכול לשלוח לך את המתמחה שלי'. והנאשם דואג איך זה ילך עם עו"ד מתמחה. אמר לו הרב 'אין דבר, מה שיש מהשמיים – הכל לטובה. אתה תמשיך לבכות להשם, העיקר זה להתפלל לקדוש ברוך הוא'. הגיעו למשפט, בקיצור, המתמחה הזה בקושי יודע לדבר, לא מבין מימינו ומשמאלו ולא מבין כלום. והפלא הגדול: השופט שמע, שמע ושמע, והחליט להוציא את הנאשם זכאי לגמרי! כל 'אמריקה' סערה, ואמרו שלא היה משפט כזה מעולם, איך עורך דין זוטר כזה הצליח? גם היהודי התפלא. פגש את המתמחה אחר כך בצד, אמר לו 'קח כסף, קח הכל, אבל תסביר לי איך זה יכול להיות?', איך הצלחת?'. אמר לו המתמחה, 'איפה הראש שלך?', השופט הזה הוא סבא שלי! הוא מאוד רצה שאני אצליח במשפט הראשון שלי, אז הוא הוציא אותך זכאי!.. אתם מבינים? עכשיו, זה לא סבא – אלא זה אבא שבשמיים! מבינים? הכל מהשמיים, זה פלא. ועכשיו זה יום הדין, והאדם צריך שיהיו לו פרקליטים טובים. אדם שמקבל עליו איזו קבלה, הרש"ש אומר שאפילו קבלה אחת שאדם מקבל על עצמו, מצילה אותו ביום הדין. לכן "אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם", **'אתם'** זה ראשי תיבות- **'אבן מקיר תזעק'**, אפילו שהלב אטום כאבן, בכל זאת- 'תזעק'. תראו איך התפילות פועלות, איזה פלא איך הוא יצא זכאי בדין הבעל תשובה הזה.

השבת הזו היא השבת האחרונה של השנה, והיא מעלה את כל השבתות של השנה. צריך לדקדק בה, להיזהר בה מכל איסור, לקרוא בה כ"ד פרקי משנה. למה? כתוב "וְאִיִּבָּה אֲשִׁית בֵּינִךָ וּבֵין הָאִשָּׁה" (בראשית ג, טו). יש 24 מיני טומאה שהטיל הנחש בחווה, וכנגד זה יש 24 קישוטי כלה. וכשקוראים 24 פרקי משנה שאלו הם 24 קישוטי כלה, ואז יוצאת כל הזוהמה ומקשטים בכך את השכינה. השבת היא השורש של כל השבוע, והשורש של ראש השנה הוא כבר בשבת הזאת שיהיה לנו. מי שמכבד את השבת זוכה לנחלה בלי מצרים ובלי גבולות. כמו שהזכרנו כבר, כל שעה של לימוד בשבת של חודש 'אלול' נחשבת כמו אלף חודשים, כי ה'בן איש חי' אומר שכל שעה של לימוד תורה בחודש 'אלול' שווה חודש, ואם זה כפול 1,000 כי זה לימוד בשבת, זה אלף חודשים! לכן צריך לנצל את זה חזק חזק. **השבת הזאת היא בעיקרון שבת 'מברכין' של חודש 'תשרי'**, אבל אין מברכים אותה. למה? כדי לבלבל את השטן. אבל רבותינו אומרים שבשמיים מקדשים אותה, והקדוש ברוך הוא בעצמו מקדש לנו את החודש. צריך לדעת שביום הדין הגדול והנורא שמתקרב, בו נפקדים כל יצורי עולם: לחיים ולמוות, לצער ולרווחה, לצרה ולפרנסה. זה היום הקובע, היום המכריע! ועכשיו, השבת הזאת יכולה לשנות את כל 'ראש השנה'. חודש תשרי הוא 'ירח האיתנים', שכל איתני עולם נולדו בו. אומר רבי חיים מוולוז'ין: אפילו מי שסתם מדבר עם המלך – הוא מיוחד. כל שכן אם הוא חטא למלך! כל שכן אם הוא גנב מאוצרות המלך! כל שכן אם המלך מינה אותו לשר האוצר והוא גנב את המלך! כל שכן אם הוא התחבר לאחרים להזיק למלך! כמה צריך להיזהר! חרדת הדין היא לא פשוטה, הקדוש ברוך הוא רואה הכל. לכן אדם צריך בעצמו לנקות את עצמו יפה יפה. אתם יודעים, התרגולות מתלכלכת

בבוץ, ואם יבואו לנקות אותה מבחוץ – לא יצליחו, כי היא מלאה עפר. אבל אם היא רוצה להתנקות – היא מתנערת מעצמה. "התנערי מעפר קומי" (ישעיהו נב, ב).

אומר הזוהר על "אתם נצבים היום כלכם": איך תוכלו להיות ניצבים לפניי? – כשיש "כולכם" – בלב אחד, באחדות אחת. הגמרא אומרת ש'ראש השנה' הוא שני ימים בכל העולם, "יומא אריכתא" (יום אחד ארוך). אומר רבי נתן: למה נקרא יום אחד ארוך? בראש השנה מתחילים עשרת ימי תשובה, וכל יום מעשרת ימי תשובה הוא כנגד אחד מעשרת הדיברות. יוצא ש"אנכי ה' אלהיך" ו"לא יהיה לך אלהים אחרים" נאמרו בדיבור אחד, ולכן שני הימים של ראש השנה נחשבים כיום אחד ארוך.

רבי אמנון ממגנצא חיבר את הפיוט "ונתנה תוקף", ואומר שם: "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה". זה רמז בפרשה: **אתם – אלול תשובה מקובלת. נצבים – נותן צדקה בסתר ינצל ממוות.** 'אתם ניצבים' – לעמוד בסליחות ובתפילה. לכן בזמן הזה של חודש 'אלול' צריך לעשות את כל הפעולות לקראת יום הדין הגדול והנורא. בפרט צריך להכין את השופר – "שפרו מעשיכם", "היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו" (עמוס ג, ו).

איך אנחנו אומרים בפרשה? "לא בשמים היא... ולא מעבר לים היא... כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" (דברים ל, יב-יד). אדם יכול להגיד: 'איך אני אעשה תשובה?', נענה לו- למה מה, אתה צריך לעלות לשמיים?.. אפילו אם אדם חטא בעולמות העליונים, הוא לא צריך לעלות לשמה לתקן. אפילו אם אדם הזיק מעבר לים ועשה שמות, אומר הכתוב: "לא מעבר לים היא, כי בפיך ובלבבך לעשותו". אתה מדבר פה, עושה תשובה פה, ואתה ממש מתקן!

ח"י אלול תלולת הילולת השפ"א ופג"א עבדאללה סומך – השבוע, ב"ח באלול, חל יום פטירתו של המהר"ל מפראג, זכותו תגן עלינו, הגאון הקדוש רבי יהודה ליווא, הידוע בראשי התיבות מהר"ל – מורנו ה"ר ליווא. היה גאון גדול אשר אין כמותו בעולם. מפורסם מעשהו העצום שפעל בעולם, כאשר ברא את הגולם והציל את עם ישראל באותה תקופה שבה העלילו עליהם עלילות דם.

כמו כן באותו תאריך י"ח אלול, חל יום פטירתו של מורנו ורבנו רבי עבדאללה סומך, גדול רבני בבל, שהיה מצאצאי רבנו ניסים גאון, מחבר הווי"ד הגדול של יום הכיפורים. ידוע שרבי עבדאללה סומך היה מן הבורחים מן הכבוד מאוד מאוד, וככל שרדפו אחריו, כך התרחק מן השררה. הוא היה זך וטהור, ונקרא בפי כול 'ספא' ('אדוני ומורי'). רבי יוסף חיים, ה'בן איש חי', היה תלמידו. רבי עבדאללה היה עוסק גם במסחר, אך כל עתותיו היו לתורה, וחיבר את הספר 'זבחי צדק'. הוא היה מגיע לדרשותיו של תלמידו, רבי יוסף חיים, וכאשר נכנס הבן איש חי, היה רבי עבדאללה סומך עומד לפניו מלא קומתו. תראו איזה ענווה מופלאה הייתה לו! הכול היו משתוממים בבית הכנסת הגדול 'צלאת אל-קבירה' לראות כיצד הרב רבי עבדאללה סומך קם לכבוד רבי יוסף חיים ומכבד אותו. כאשר הלך לעולמו רבי עבדאללה סומך, שרר פחד גדול. בספר 'קץ הימין' שחיבר רבי יהושע משה, מתואר כיצד כשהלכו רבי יוסף חיים והוא בשוק, פחד גדול נפל על כל הגויים. מחמת גזרות השלטונות לא ניתן היה לקבורו בבית העלמין הרגיל, וקברוהו בחצר קבר יהושע כהן גדול, שהיה מקום קדוש גם למוסלמים. הדבר עורר בעיות גדולות, ובסופו של דבר אילצו אותם הגויים להוציא את גופתו לאחר זמן. הביאו היהודים כלים ובשמים, אך נוכחו לראות כי כפי שהניחו אותו ביום הראשון, כך נשאר בשלמותו. פלא פלאים.

הכנה ליום הדין וכו' של השפ"א – עתה נמצאים אנחנו בהכנות הגדולות לקראת יום הדין הגדול והנורא, יום שבו "מלך במשפט יעמיד ארץ" (משלי כט, ד). שנזכה בעזרת השם לשמוע קול שופר, כדכתיב: "וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל" (ישעיהו כז, יג). על ידי התקיעות נפתחים כל השערים, שכן 'שופר' הוא ראשי תיבות: פותח שערים ובוקע רקיעים. כוחו של השופר עצום, והוא כחוצב בהרים, לפי שעל ידי קול השופר מתעוררת תשובה בלבבות, ואנשים שבים בתשובה.

אחד מטעמי תקיעת השופר הוא שכאשר ממליכים מלך, תוקעים בחוצרות ובקול שופר. הגאון מוילנה (הגר"א) כשהיה שומע את השופר היה שמח מאוד, לפי שזהו עיקרו של יום שאנו ממליכים עלינו את מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא בכל העולמות. המילה 'שופר' רומזת גם לפסוק: "אֲזַמְּלָא שְׁחוֹק פִּינוּ וְלִשְׁוֹנֵנוּ רָנָה" (תהילים קכו, ב). לכן יש לשמוח ביום זה, וכמו שכתוב: "שִׁמְחֵנוּ כִּימוֹת עֲנִיתֵנוּ" (תהילים צ, טו). **עֲנִיתֵנוּ** בגימטריא 'שופר'. תקיעת השופר בוקעת ומפילה את כל החומות החוצצות בינינו לבין אבינו שבשמיים. כך היה בדיוק בכיבוש יריחו: כשנכנסו בני ישראל לארץ, לא יכלו להפיל את חומות יריחו בדרך הטבע. מה עשו? סובבו את העיר שבעת ימים עם שופרות וחוצצרות, והחומה שקעה תחתיה אל תוך האדמה (יהושע ו, כ). היא לא נפלה על צדה, שהרי רוחבה היה כגובהה, ואילו הייתה נופלת הייתה נשארת חומה; על כן עשה עמהם הקדוש ברוך הוא נס והיא שקעה במקומה. עד היום חומת יריחו שקועה באדמה מכוח קול השופרות.

צא עות הפסלה ותחלל את היצר – מעשה בעיר אחת שהייתה שוכנת על שפת הים, וגלי הים היו שוטפים חצי עיר. לא ידעו התושבים מה לעשות. אמר המלך: "אתן ממון רב ונבנה סכר חזק שהמים לא יוכלו לעבור". בנו סכר מסיבי מעצים חזקים ביותר, אך

